

**R. P. Christophori De Ortega È Societate Iesu, Quondam
Scolasticæ Theologiæ publici Professoris, ac ejusdem
Facultatis Præfecti ... Theologia Controversiarum
Dogmaticarum, & Scholasticarum, de Divina ...**

**Ortega, Cristóbal de
Lugduni, M.DC.LXXX.**

1. Doctorum sententiæ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94285](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94285)

nitatis esse atque est volitio divina ut patet ergo huius finis Deus est. R. spondeo: Maiorem sub lite adhuc, ut sonat, esse posse variis de causis, cuius confirmatio nunc. Nam, etsi in medijs, quæ ob finem amantur, & apponuntur, locum habeat exploratum; fecus autem in volitione quæ finis effectus quidem est & mediorum ad ipsum relatio, non autem medium, & quod ex electione ad ipsum ut quod refertur. Sed ne his in re clariori implicemur: distinguo maiorem, finis specificatiuus volitionis concedo maiorem, non specificatiuus, quia ex motu non proprie finali specificatam volitionem necessario supponit, nego; & concessa minori, nego consequentiam: quia, ad quemcumque finem Deus sibi in volitione, & effectione creaturarum præstat, supponitur eius volitio, & omniamor adæquate constituitur, & specificatus à bonitate Dei, tanquam obiecto primario formali, & adæquato specificatiuo, & motiuo; non quidem, tanquam proprio fine, quemadmodum scientia divina à Deo ipso, ut obiecto primario, & adæquato suo specificatiuo adæquate specificatur, & constituitur.

9. Septimo oppones: creaturam, quæ bonam essentia sua esse participationem, & imitationem diuinæ bonitatis: ergo nequit amari bonitas creata, nisi ut participatio, & imitatio, & imago quantalacunque diuinæ bonitatis idealis: ergo nequit amari, quin diuina bonitas ametur, præmeturque ut finis. Negatur consequentia postrema: cuius potius opposita est antecedenti, & consequentia prima videtur inferri. Nam medium, etsi intentionaliter à fine causatur, sitque in eo causandi genere ipsius effectus, aut in genere & linea causalitatis physice causa physice concludens ad positionem sui proprie finis esse debet: quod creaturæ bonitati respectu bonitatis diuinæ, quam essentialiter præsupponit, nequit conuenire: motio autem finis, proprie talis, respectu volitionis, seu amoris obiecti alterius, nisi erga obiectum, quod proprie medium ad ipsum finem consequendum sit, nequit exerceri. Quare nescio quo pacto noster Ruiz, qui Deum finem amoris creaturarum proprium probare videtur d. 3. tota sect. 1. sub eius tamen finem n. 18. obferuat Deum non esse finem volitionis suæ erga creaturam, tanquam mediū: nisi forte in nostram sententiam reciderit: Deum nempe non esse amoris creaturarum finem proprium, sed solum obiectum motuum primarium, & adæquatum specificatiuum amoris sui erga illa.

10. Octauo oppones: nulla bonitas creata amabilis à Deo est nisi honesta; aut honesta non est nisi relata explicitè ad bonitatem, & honestatem diuinam, quæ prima honestatis omnis regula est: ergo quin referatur actu, & explicitè à Deo in ipsum Deum tanquam in finem. Ingenti æquiuocatione, & fallacia argumentum laborat. Maior est aperte falsa. Nam entitatiua, & physica rerum bonitas, honestas formaliter non est; & tamen amabilis à Deo est, & de facto amatur: & honeste quidem, etsi autem honeste amari à nobis nihil possit, quin implicite saltem in Deum tanquam in finem referatur, quia Deus reuera finis noster est; aut cum Deus sibi ipsi finis non sit, nec creata bonitas, sine physica, siue moralis medium ad alterutram Dei bonitatem esse possit, ut vidimus; etsi honestas, omnis creata imitatio, & aliquis conformitas, seu participatio diuinæ bonitatis sit, non oportet, immo neque fieri potest, honestatem creaturæ à Deo ob suam honestatem, cuius illa participatio imago, & imitatio aliquis est, tanquam finem amari: quomodo autem infinita, ac summa honestas amoris diuini erga creaturam saluetur, quin se ipsum ut finem in eorum amore respiciat diximus supra: satis ad id esse, habere se eius bonitatem pro adæquato obiecto specificatiuo, de quo nobis virtutes morales Dei examinantibus sermo redibit. Mitto alia, quæ, etsi hoc indè recte, & remotius impugnant, directe tamen, & proximè amorem Dei erga creaturas propter se ipsas, & propter alias, ut proprium eius amoris finem impugnant: quæ proinde opportunius proponemus quæstione quinta sequenti. Plura verò alia, quæ à ratione pro opposita sua sententia adducit Ruiz sect. 2. solum probant diuinam bonitatem adæquatam specificatiuum sui amoris, etiam erga creaturam, & obiectum primarium esse debere: suntque dilicet, facillime à quouis ex dictis dilicenda.

QVÆSTIO V.

Ametne Deus creaturas propter ipsas ut finem.

Questio Deo à munere proprio finis sibi præstiti in suo erga creaturas amore, examinandum venit: an amoris sui creaturas (quæ solæ ultra ipsum reliquæ sunt) à se citra dubium amatas, pro amoris ipsarum sine proprio habeat? Cum enim rationale, & summe perfectum sit: propter finem operaturus cuiusque.

CERTAMEN I.

Doctorem sententia.

1. **P**rima sententia docet, nihil creatum posse esse obiectum formale, siue finem proprium ob quod vel ipsummet, vel creatum aliud propter ipsum à Deo ametur: ita Alexand. Hemicus, Gabriel, Diedo, Quirós, Vasquez citati quæst. 4. certam. 2. numero 1. & plures alij, quos refert, & sequitur noster Hemelmann titulo 7. d. 2. cap. 6. Alarcon d. 2. cap. 1. & alij, qui ad obiecto formali motu amoris diuini, etiam diuinas personalitates reiciunt, pro hac sententia à fortiori referuntur. Sunt autem Scotiste omnes, quos sequitur Sinsing, tract. 3. d. 3. quæst. 1. sed tamen ex hac sententia de exclusionem personarum ab obiecto motu formali diuini amoris, non tuto pro præsentis conclusionis refutatur: siquidem, & nos illud ipsum de personalitatibus docuimus, & tamen oppositam præsentis conclusionis sententiam siue inconsequentia vlla doceamus: ex alijs verò citatis, qui negant creaturam esse obiectum formale motuum Deo ad creatum aliquid amandum, plures de obiecto primario motu, & specificatiuo diuini amoris loquuntur, quod vel solum curat, vel per incuriam cum motu amoris proprie finali, ut in creatis euenit, in diuino etiam amore confundunt; cum tamen hic motuum specificatiuum à proprie finali valde differat: ut ex dictis mosque dicendis clarebit.

2. Secunda sententia fuit Durandi in 1. d. 41. articulo 5. Anton. Cordub. quæst. 56. opin. 5. part. 2. ad 1. dubium plurimum item Reccatorum Thomistarum innumeratorum apud Vasquez proxime cap. 1. num. 4. vel Secunda opinio & Ferraræ 1. contra gent. cap. 86. & 87. etsi quandoque in primam vergere videatur, ac tandem Herize, Albiz, Arriagæ Petri Hurtado, qui omnes afferunt Deum creaturas omnes propter seipsum, tanquam finalem rationem, & motuum amare; & tamen eam amare illas propter ipsas: quam sententiam videtur docuisse Sanctus Thomas citatis locis contra gentes. Post quam enim capite 86. probant diuinæ voluntatis, rationem quidem dari, non causam, atque inter diuinæ voluntatis rationes assignabiles, & Dei bonitatem, & bonitatem etiam creaturam designat: exemplum adhibens vniuersi bonum, cuius ratione, & gratia singularia valde & producit, cui doctrinæ inest cap. 87. quod ita inchoat, *quoniam autem aliqua ratio diuinæ voluntatis est causa*: non tamen sequitur quod voluntas eius sit altera causa. Sicuti prima parte, quæst. 19. art. 1. ad 3. articulo 2. negant eadem vbiuis ratione: quod actus eodem & indiuisibili, atque vniuerso volitionis suæ vellet vniuersa, quæ vult.

3. Quod autem cap. 86. negat inter obiecta creata esse aliquod diuinæ voluntatis causam; cap. autem 87. diuinam bonitatem esse causam voluntatis diuinæ affectum nec dictæ sententiæ contradicit, quia causam pro ratione motiua tunc usurpat: neque à ratione diuinæ volitionis erga creaturas creata omnia reicit, quæ ut volitionis rationem

rationis creatae, & increatae ostendit diuersitatem; diuinam scilicet bonitatem suam ita Deo, suae voluntatis seu amoris rationem esse, ut ipsam adequatè specificet, atque quantum quantus suus amor est, ex parte obiecti concipiatur a Deo faciat; creata verò bonitas, etsi vera quandoque ratio sit, ob quam obiecta creata Deus velit, atque amet, ita, ut, nisi de facto Dei amor ad haec attenderet, ad alia non tenderet, ac terminaretur; non tamen ratio specificans amorem Dei est, quem è primario suo obiecto formali, & adequato specificatione totum, & omniamorem, quoad substantiam, & modum supponit constitutum: idcirco sibi constans citatis locis ait: à sua solum bonitate voluntatem Dei moueri: quia ea solum, ut pote primarium, & adequatum specificationem ex parte obiecti motum Dei voluntatem ad amorem concipiendum non supponit, ac subinde mouere illam ad ipsum ex parte obiecti potest; creata verò obiecta secundaria, cum motum omnino, & in actu primo, & in actu secundo supponant, mouere Dei voluntatem ad amorem concipiendum nequeunt; etsi vnum ex illis ob aliud ametur, ac proinde ratio sit ut ad illud ob hoc aliud diuini amor terminetur, & absque illo sui in ratione amoris incrementato, vel additione extendatur: quare quatenus sententia hac absolute asserit creata Deo esse rationem, & obiectum, ob quod Deus creata amet, constantissima S. Thomae sententia est.

4. Ceterum, quatenus sententia hac amari à Deo creaturas ob ipsius etiam bonitatem tanquam rationem, ob quam in consortio rationis alterius bonitatis creata Dei amor ad creata extendatur, ac terminetur, asserit, nullo ab eius authoribus tentato sensu nobis placet. Putat enim rationem vtramque finalem motionem erga diuinum creaturatum amorem exercere: etsi nulla exercet propriam suam causalitatem: quippe cum S. Bonau. & Thom. & Magistro, & Scoto omnes Theologi, tam Philosophi, quam Recentiores motionem rationum omnium, ob quas Deus, vel se, vel creaturas amet, procul, & merito repellunt ob rationem identitatis, indiuisibilitatis, ac summe unitatis amoris, siue omniamoris diuini datam à Sancto Thoma locis citatis: quia ad eam causalitatem finalem finem physicè praemari, & sui amore realiter in amorem aliorum ob ipsum influere, quod realem vniuersae amoris distinctionem requirit, necesse est. Unde doct. cum Sancto Thoma, & Vasquez noster citata d. 1. cap. 2. num. 1. quod eodem actu finem, & media vellet ob ipsum, suis quidem motionem, causalitatem vero minime exercere ait. Simultanea autem finalis motio rationis vniuersae à bonitate diuinæ creata dupliciter asserit ab his Doctoribus respectu diuinæ voluntatis ad rei alicuius amorem omnino potest. Nempe, vel siue subordinatione earum rationum inter se, vel cum subordinatione alterius, ad alteram in finali eiusmodi motione.

5. Neutro autem modo vtrique ratio motione finali, ut hi Doctores volunt, ad alicuius amorem diuinum potest concurrere. Non quidem simultanea, ac sine subordinatione vnius ad alteram motione: siquidem motio bonitatis Dei ad eiusmodi amorem primaria est per hos Doctores, priorque natura sua, quam motio bonitatis creatae, atque haec subinde natura sua posterior, nec solum per hosce, sed per Theologos omnes, est eius motionem finis propriam esse non dicant; sed solum specificant; ergo vniuersae rationis, seu bonitatis creatae finalis motio ad eum amorem non est quae ab ipsis aequè prima, & simultanea cum motione diuinæ bonitatis ad illam neque est neque esse potest: quod enim natura sua posterior est alio natura etiam sua priori; nequit ad idem ipsum prius & signum natura sua etiam prioris spectare in ordine eodem quo alterum posterius alterum vero prius est, sine contradictione manifesta, ut autem simultanea, ac sine alterius ad alteram motio bonitatis vniuersae increata, & creata sit: oportet ut ad illud idem prius, & signum motionis vtrique pertineret: ergo implicat vtramque bonitatem simultaneam, ac sine subordinatione alterius ad alteram in motione ad amorem illum diuinum finem mouere, si creata motio finali motui bonitatis increatae subordinetur: implicat enim finem vnum in motione, si alterius finali motui subordinari: iam enim subordinatus in motione vterioris finis motui

nec finis, cum ultra illud aliquid mouens restaret, neque eius motio proprie finalis esset; cum omnia in ea serie amata, atque inde effecta eius motione, & gratia minime amarentur, ac fierent, ut finis ac proprie finalis motionis essentia omnium ab Aristotele Philosophorum ac Theologorum sententia est.

Tertia denum sententia est creaturas solas esse obiecta formalia finaliter proprie motui, (etsi non causatiua) amoris Dei erga res plures. Hanc sententiam S. Thomae ob rationes eius, & conclusiones examinatas atque ex instituto explicatas, & perpenas num. 2. & 3. semper indicavi, & profundi etiam Doctoris nostri Gabriel Vasquez vt ex citato cap. 2. atque inde deductis à nobis quaestione 4. certam. 2. num. 5. inferiusque ex ipso dicendis satis claret, & quidem cum bonitati Dei respectu amoris suae omniamoris sui motio proprie finalis non competat, (vti ex Sancto Thoma, & Vasquez docuimus) sed motio solum obiecti primarij, & adequati specificationi absque vlla repugnantia in secunda sententia notatè vmbra, & finalis motio creatae bonitatis ad creaturam amorem, & dependentia, ac subordinatio motionis huius motui bonitatis diuinæ ad eiusmodi amorem componitur. Hanc sententiam aliorum etiam innominatorum esse refert citatus pro opposita Quirós d. citata 72. sectione 1. numero secundo, quorum aliqua refert fundamenta; sed tamen, tam ea, quam conclusio noua egent luce, ut difficultatum vmbrae dispareant, quam assurgente Deo praestare conabimur, ubi hanc sententiam altius, quam hactenus penetratam, fundatamque, sequemur ac vindicabimus.

CERTAMEN II.

Tertia sententia praefata defenditur,
ac illustratur.

1. Si probatio prima, praclarissimum Bernardi testimonium scrm. 1. in Pentecost. quo nostra interpretatio ad eum locum, cui imprimis aduersarij fidunt, ita expressè traditur, vniuersa propter semetipsum operatur est Dominus: id est propter virtutem suam, pro eorum utilitate, ita quidem, ut ille efficiens sit, hac vero finis. Quid pro nostra sententia expressius, immò & pro sententia nostra in quaest. sequente: quo testimonio Ariaga de voluntate Dei d. 27. sect. 4. numero 17. §. Dico primo, nullum in nostra conclusione inconueniens inueniri docuit: immo, quoad eius positum amoris Dei creaturarum propter ipsas, ut finem, de facto, nobis consentit numero 13. §. Dico tertio, etsi quoad negatiuum exclusionis Dei, ut finis, sui amoris erga creaturas simul; quem possibilem asseuerat num. 20. §. Dico secundo, à nobis discordare videatur: verum solum probat vtrouque Deum motionem formalem in amore sui erga creaturam, cum ea propter ipsa, ut finem diligat, & posse, & de facto exercere, quod motione specificationi adequati sui amoris satis habet neque hunc doctorem quid amplius intendere (vti nec Scolasticos reliquos) mihi certum est, qui autem plus intenderit praeter finem de facto à Bernardo non didicit: Immo quoad positum doctrinam communem Doctorum Societatis, de possibili loquendo testatur citato, §. Dico primo: tamen decipiat estimans nonnullis Thomistis aduersarij docentibus Deum vnicum obiectum formale suae scientiae, & volitionis esse; id autem solum obiectum specificationem cum formali ab ipsis, fieri & ab Ariaga ipso confundi suadet solus Quirós, d. 72. & 73. ex nostris Recentioribus, positum, ac negatiuo sententiae aduersatur. Nostram verò sententiam etiam quoad exclusionem de facto, immò & de possibili sequentibus rationibus discere poterit. Prima sit, quam quaestione huius praefatione proposuimus: quia Deus rationale agens perfectissimum est per voluntatem, mediisque huius actibus operatum creaturarum: atqui omne agens perfectum per voluntatem eiusque actus, quidquid operatur, operatur propter finem, ergo quidquid operatur Deus operatur propter finem. Totus discursus